INCLUZIUNEA ȘCOLARĂ A COPIILOR CU CES

(CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE)

Prof. Înv. Preşcolar CAMELIA AL-KHEMESY

Școala gimnazială "M. Eminescu" cu structura

G.P.P. nr. 4 Roșiorii de Vede, jud. Teleorman

Școala incluzivă – este denumirea instituţiei şcolare din învăţământul public de masă unde au acces toţi copiii unei comunităţi, indiferent de mediul de proveniență al acestora, școală în care sunt integraţi într-o formă sau alta şi copii cu cerinţe speciale în educaţie, loc unde programul activităţilor didactice are la baza un curriculum specific (individualizat şi adaptat) şi unde participarea personalului didactic la activităţile educative din clasă se bazează pe un parteneriat activ între profesori, profesori de sprijin /suport, alți specialişti în educaţie specială şi părinţi. Incluziunea şcolară reprezintă acceptarea de către instituţiile de învăţământ a tuturor copiilor, indiferent de apartenenţa etnică sau socială, religie, naţionalitate sau infirmitate .

Incluziunea şcolară se defineşte prin acceptarea de către instituţiile de învăţământ a tuturor copiilor, indiferent de apartenenţa etnică sau socială, religie, naţionalitate sau infirmitate şi este strâns legată de recunoaşterea şi acceptarea diversităţii – condiţie normală a convieţuirii umane.

Învăţământul incluziv presupune ca tinerii şi copiii cu dizabilităţi şi ceilalţi fără probleme să înveţe împreună în instituţiile de învăţământ având sprijinul corespunzător. Un început timpuriu în grupuri de joacă sau medii şcolare obişnuite este cea mai buă pregătire pentru o viaţă integrată.

Fiecare copil este diferit şi special şi are propriile nevoi, fie că este sau nu un copil cu disabilităţi. Toţi copiii au dreptul la educaţie în funcţie de nevoile lor.

Şi copiii diferiţi au drepturi egale cu ceilalţi, iar o educaţie separată ar duce la marginalizare şi discriminare, împiedicând formarea, împlinirea de sine şi afirmarea personalităţii. Beneficiile incluziunii sunt reciproce, dar majoritatea dintre noi n-am simţit încă acest lucru. Separarea ne limitează înţelegerea reciprocă. Familiaritatea şi toleranţa reduc frica şi respingerea favorizând relaţii de comunicare şi colaborare în beneficiul tuturor.

Din această categorie fac parte:

-copiii cu deficienţe senzoriale şi fizice (tulburări vizuale, tulburări de auz, dizabilităţimintale, paralizia cerebrală);

-copiii cu deficienţe mintale, comportamentale (tulburări de conduită, hiperactivitate cudeficit de atenţie;

-ADHD, tulburări de opoziţie şi rezistenţă);

-copiii cu tulburări afective, emoţionale (anxietatea, depresia, mutism selectiv, atacul de panică, tulburări de stres posttraumatic, tulburări de alimentaţie: anorexia nervoasă, bulimia nervoasă, supra-alimentarea);- copiii cu handicap asociat;

-copiii cu dificultăţi de cunoaştere şi învăţare (dificultăţi de învăţare, sindromul Down,dislexia, discalculia, dispraxia);

-copiii cu deficienţe de comunicare şi interacţiune (tulburări din spectrul autistic,sindromul Asperger, întârzieri în dezvoltarea limbajului).

Există cinci niveluri de integrare care sunt interdependente între ele, asigurând reușita procesului de integrare a copiilor cu CES: integrarea fizică ce se referă la posibilitatea copiilor cu CES de a avea acces la mijloacele fizice necesare satisfacerii propriilor nevoi fundamentale, integrarea funcțională ce constă în asigurarea accesului la servicii publice ale societății și stăpânirea cunoștințelor și deprinderilor necesare pentru a putea beneficia de aceste servicii, integrarea personală este legată de dezvoltarea relațiilor interumane cât mai apropiate

cu persoanele semnificative, în diferite perioade ale vieții, integrarea socială se realizează dacă copiii cu CES au posibilitatea inițierii și menținerii unor contacte sociale, dacă se poate integra, pe această bază, în diverse grupuri și integrarea societală ce se referă la participarea copiilor, adolescenților, adulților cu CES la procesul productiv al comunității de care aparține, asumându-și responsabilități precise și bucurându-se de încrederea oamenilor.

La copiii cu CES se întâlnesc frecvent următoarele caracteristici: evaluări negative a schemei corporale și a imaginii de sine, sentimente de inferioritate, neîncredere în forțele proprii, atitudini pasive, de evitare și izolare, interiorizarea emoțiilor, nervozitate exagerată, impulsivitate și agresivitate, anxietate și depresie, sentimente negative. Toate acestea afectează procesul de adaptare și integrare în mediul educațional și în comunitate.

Încurajarea autocunoașterii și dezvoltării personale duce la modificarea modului de structurare a atitudinii copilului cu CES față de sine și la stimularea dreptului lui de a se afirma și a lucra pentru ameliorarea imaginii sale. Consider că o bună cunoaștere a propriilor forțe de către copiii cu CES determină formarea unei imagini de sine obiective și clare, oferă posibilitatea realizării unui echilibru emoțional, facilitează dezvoltarea unor atitudini favorabile despre sine, favorizează exersarea unor abilități de autoprezentare și înlesnește reușita adaptării la mediu.

După cunoașterea propriilor calități, defecte, următorul pas îl văd ca fiind acela în care copiii cu CES își acceptă aceste trăsături, dar nu printr-o acceptare prin indulgență, ci prin integrare. Integrarea constă în considerarea defectelor ca făcând parte din identitatea proprie la fel de mult ca și calitățile, întrucât aceste deficiențe intră în componența emoțiilor, deciziilor, acțiunilor și relațiilor interumane a copilului cu CES.

De aceea, părerea mea, ca și cadru didactic, este că anturajul apropiat și cadrele didactice să ajute copilul cu CES să învețe că a se accepta și a se iubi înseamnă a se considera o ființă independentă, egală cu ceilalți, demnă de dragoste, înzestrată cu un anumit număr de calități care îi sunt proprii și dintre care unele constituie un adevărat talent și liberă să-și dezvolte capacitățile și să-și realizeze țelul în viață. De cele mai multe ori, modul în care ceilalți tratează copilul cu CES și imaginea formată despre acesta, îl determină, în timp, pe cel din urmă să se comporte în conformitate cu acea imagine, fie că este reală sau nu. Pentru ca un copil cu CES să-și modifice imaginea de sine defavorabilă are nevoie de oportunități pentru a-și cunoaște potențialul său real și ocazii prin care să încerce să realizeze diferite lucruri.

Membrii familiei în care există un copil cu cerințe educative speciale se pot afla într-un mare impas, iar modul în care reacționează este foarte diferit de la o persoană la alta. Aceștia pot trece prin stări precum șocul, neîncrederea în diagnostic, negarea, frica, autoînvinuirea, învinuirea destinului și a celorlalți, depresia, ca într-un final să ajungă la stări precum acceptarea, resemnarea și lupta. Familia care se află în această situație – de a avea un copil cu CES – are nevoie de informare și consiliere pentru a putea depăși aceste momente și pentru a fi de un real suport în procesul de integrare socială și profesională a copilului cu deficiențe.

Optimizarea comunicării prin realizarea acesteia într-un mod asertiv prezintă, pe termen lung, următoarele consecințe: dezvoltarea încrederii în sine, îmbunătățirea abilităților de luare a deciziilor personale, îmbunătățirea relațiilor sociale, ce duce la o bună integrare socială.

Comunicarea nonverbală, ascultarea activă, politețea și respectul față de colegi, corectitudinea, fermitatea în rezolvarea problemelor, autocontrolul în cazul stărilor impulsive, apropierea fizică de copii, implicarea lor în luarea deciziilor, consemnarea și aprecierea eforturilor și realizărilor copiilor, evitarea confruntărilor și a atitudinilor de autoritate exagerate sunt doar câteva elemente ce asigură succesul în activitățile cu copiii care prezintă tulburări de conduită.

Incluziunea ne apare astfel ca o mişcare spre extinderea scopului şi rolului şcolii obişnuite,un proces de transformare a acesteia pentru a putea răspunde cerinţelor unei mai mari diversităţi de copii.

Educaţia incluzivă, ca deziderat educativ, promovează o pedagogie centrată pe copil, în condiţiile în care învăţământul trebuie să se adapteze diferenţelor dintre oameni, la cerinţele specifice de educaţie care derivă din acestea. Ea trebuie să fie accesibilă, flexibilă, comprehensivă. Proiectează un nou tip de şcoală: comprehensivă, deschisă, tolerantă.

Factorii principali ai incluziunii sunt:

- cadrele didactice, atitudinea lor faţă de copilul cu nevoi speciale, resursele disponibile (metode de predare,materiale, timp disponibil, competenţe profesionale personale/de grup);
- şcoala, ce asigură copilului cu nevoi speciale un program de lucru într-o clasă obişnuită, cu alţi copii de vârstă apropiată. Aceasta poate şi trebuie să stimuleze prezenţa la şcoală a copiilor,deoarece reprezintă o şansă în plus ca procesul de integrare, ca munca în echipă a factorilor implicaţi să ajungă la rezultatul scontat.
- familia, care asigură (sau ar trebui să asigure) climatul securizant şi cadrul optim necesar dezvoltării unei personalități echilibrate a copilului.

Integrarea individuală a copilului cu nevoi speciale în clasa obişnuită persupune următoarele implicaţii:

- se oferă sprijin educaţional după nevoile copiilor, aceştia nu sunt excluşi;
- se asigură dezvoltarea personală a fiecăruia;
- adaptarea programelor şi a resurselor organizatorice şi procedurale la nevoile sale;
- învaţă în clase omogene;
- creşte motivaţia pentru învăţare, fiindca este stimulat de mediul competiţional şi de performanţele şcolare ale colegilor valizi;
- scade nivelul de izolare al copilului cu deficienţă şi creşte nivelul de contact cu copiii obişnuiţi,sporind nivelul de socializare;
- copiii valizi, ca urmare a contactului cu copiii/elevii cu nevoi speciale, îi vor înţelege, îi vor accepta şi îşi vor forma chiar atitudini de protejare a acestora în grupurile obişnuite.

Pornim de la constatarea că părinţii sunt cei mai importanţi factori de sprijin în viaţa copilului cu deficienţe sau a copilului sănătos, viaţa familiei (sau cel puţin a unuia dintre părinţi) se va adapta, se va plia după programul copilului cu deficienţe profunde sau medii.

Pentru a-şi putea sprijini copiii aflaţi în dificultate, părinţii trebuie să participe la următoarele acţiuni, asigurate de echipa de intervenţie:

- informare asupra potenţialului real al copilului şi asupra mijloacelor susceptibile să-i favorizeze dezvoltarea;
- informare asupra tipurilor de servicii care pot asigura cel mai bine educarea şi dezvoltarea copilului cu nevoi speciale;
- convingerea părinţilor că nu sunt singuri în demersurile lor educative cu copilul deficient;
- învăţarea familiei să traiască în echilibru cu copilul cu nevoi speciale;
- însuşirea unor abilităţi şi tehnici speciale de educaţie a copilului cu deficienţe, conlucrând adecvat cu profesioniştii;
- elaborarea programelor educaţionale în conlucrare cu membrii echipei transdisciplinare.

În activitatea la clasă, cu elevi cu deficienţe, acceptăm diversitatea ca valoare. Pentru a valoriza cu adevărat potenţialul fiecărui copil cu cerințe educative speciale, trebuie să reformulăm toate componentele educaţiei: obiective/scopuri; curriculum; resurse procedurale, materiale, organizatorice; evaluare; relaţiile între partenerii educaţiei; resursele mane.

Implicarea cadrelor didactice este condiţia majoră în realizarea intregrării copiilor cu cerinte educative speciale. în viaţa şcolară şi socială. În acest demers la clasă, pentru a favoriza integrarea cât mai rapidă a copiilor cu nevoi speciale, am valorificat sensibilitatea deosebită a acestora şi disponibilitatea de a oferi şi de a primi afecţiunea celor din jur.

Fiecare persoană – copil, tânăr sau adult – trebuie să beneficieze de oportunităţi educaţionale proiectate pentru a le satisface necesităţile educaţionale de bază.

Bibliografie:

- ✓ Vraşmaş,T.,(2004),"Şcoala şi educaţia pentru toţi", Ed. Miniped, Bucureşti;
- ✓ Ungureanu,D.,"Educaţia integrată şi şcoala incluzivă", Editura de Vest, Timişoara;
- ✓ Cocorada E., Năstasă L., "Fundamentele psihopedagogiei speciale. Introducere în logopedie", Editura Psihomedia, Sibiu, 2007;
- ✓ Purcia S., "Ocrotirea și integrarea copiilor handicapați", Editura Psihomedia, Sibiu, 2003.